

คน : พัสตุ

รัชชนนท์ แกะมา, วรพล เรืองวัน
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

บทคัดย่อ

พัสตุ หมายถึง วัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง คนพัสตุ หมายถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการทางการ พัสตุ ประกอบด้วยผู้บริหาร เจ้าหน้าที่พัสตุ หัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสตุ และคณะกรรมการที่มีหน้าที่ดำเนินการตามกรรมวิธีการพัสตุ ที่กฎหมายกำหนดให้ดำเนินการ ปัจจุบันได้ขยายกลุ่มคนผู้เกี่ยวข้องด้านการพัสตุ เพิ่มอีก 2 ลักษณะคือ หน่วยตรวจสอบ และภาคประชาสังคมและประชาชน

ผลการศึกษา สรุปว่า พัสตุ เป็นปัจจัยเกื้อหนุนที่นำมาสนับสนุนในการปฏิบัติงานให้การกิจหลักของส่วนราชการบรรลุวัตถุประสงค์ โดยหลักสินค้าที่รัฐต้องการขายเป็นสินค้าผูกขาด มีเพียง 1 โครงการ แต่มีผู้ประสงค์จะซื้อโครงการรัฐ เป็นจำนวนมาก ราย เมื่อลักษณะของสินค้ามีอุปทานมีน้อยกว่าอุปสงค์ จึงเป็นสาเหตุ แห่งการคอร์รัปชันในกระบวนการทางพัสตุ ระหว่าง เจ้าหน้าที่รัฐกับ “ผู้ค้า” หรือ “คู่สัญญา” หรือผู้ค้า กับผู้ค้าด้วยตนเอง ลักษณะการ “สมยอมกัน” โดยรัฐจ่ายเงินสูงกว่าราคาแท้จริง แม้ว่ารัฐจะอนุวัติการกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันอย่างต่อเนื่อง แต่เป็นการแก้ไขปัญหาลอยเหตุ หากต้องการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันและยั่งยืนนั้น “คนพัสตุ” จะต้องมีความรู้ ฉะนั้น ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกัน เริ่มจากสังคมหน่วยเล็กที่สุด คือ ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สังคม จะต้องช่วยกันให้ความรู้ถึงปัญหาคอร์รัปชัน ว่าการทุจริตคอร์รัปชัน ส่งผลเสียหายต่อประเทศชาติอย่างร้ายแรง

บทนำ (Introduction)

การพัสตุ หมายถึง วัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง โดย พัสตุ เป็นปัจจัยเกื้อหนุน ที่สนับสนุนในการดำเนินงานตามภารกิจหลัก ของประเทศให้เกิดความจำเรียมเติมโตทางเศรษฐกิจ เช่น การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ เป็นพันธกิจหลักของรัฐบาล โดยรัฐมีหน้าที่

แก้ไขปัญหาคาความยากจน จัดการศึกษา จัดการสาธารณสุข ส่งเสริมการค้าและการลงทุน ส่งเสริมภาคการเกษตรกรรม และภาคบริการ เป็นต้น โดยรัฐมีหน้าที่ในการจัดการดังกล่าวให้แก่ประชาชน เมื่อรัฐมีหน้าที่ รัฐจึงจัดสรรงบประมาณรายจ่ายผ่านตัวแทนของประชาชน คือ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และออกเป็นพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีให้แก่ ส่วนราชการ ที่มีหน้าที่หลัก ได้นำงบประมาณแผ่นดินไปจัดหางบจ่ายเกื้อหนุนตามพันธกิจของส่วนราชการที่มีหน้าที่ทำงานแทนรัฐ และรัฐเองได้กำหนดเครื่องมือควบคุมในกระบวนการจัดซื้อ จัดจ้าง และการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดินอย่างเป็นระบบ โดยออกกฎหมายควบคุม เช่น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสตุ พ.ศ. 2535 และแก้ไขเพิ่มเติม กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายวิธีการงบประมาณ กฎหมายเงินคงคลัง ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกจ่ายเงินจากคลัง เก็บรักษาเงินและการนำเงินส่งคลัง พ.ศ.2551 และแก้ไขเพิ่มเติม และระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยวินัยทางการงบประมาณ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม เป็นต้น

ผู้เขียนได้ศึกษาเรื่อง ความล้มเหลว:การประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ e-Auction ในปี พ.ศ.2551 พบว่า ระบบการประมูลดังกล่าว มิได้ช่วยขจัดปัญหาคอร์รัปชันได้ อันเนื่องจากการกำหนดสถานที่เสนอราคาโดยระบุราคา สถานที่เสนอราคารันั้น จะต้องได้รับการขึ้นทะเบียนไว้กับกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง และประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิ์เสนอราคาผ่านเว็บไซต์ รวมทั้ง ผู้ได้รับอนุญาตให้ทำหน้าที่ “ตลาดกลางทางอิเล็กทรอนิกส์” ที่ได้รับการคัดเลือกให้จัดประมูลของส่วนราชการครั้งนั้น ๆ โดยผู้จัดการประมูลจะนำโปรแกรมเสนอราคาฯ มาให้ผู้ผ่านคุณสมบัติเบื้องต้น เสนอราคาแข่งขันในสถานที่กลางภายในระยะเวลาที่กำหนด เช่น 30 นาที เป็นต้น

อนึ่ง ในทางตรงกันข้าม กรรมวิธีประมูลด้วย

ระบบอิเล็กทรอนิกส์ e-Auction นอกจากจะไม่สามารถขจัดปัญหาคอร์รัปชันได้แล้ว ยังเป็นการส่งเสริมให้การ “สมยอม” ในกระบวนการเสนอราคาจัดซื้อ จัดจ้างภาครัฐให้ถูกกฎหมายมากขึ้น โดยผู้เขียนบทความนี้ได้เสนอแนะท้ายผลการศึกษาดังกล่าว ว่าหากภาครัฐ จะแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันได้อย่างถาวร คงทนและยั่งยืนได้นั้น จะต้องดำเนินการผ่านกระบวนการทางอิเล็กทรอนิกส์ทุกขั้นตอน ซึ่งตรงกับระบบการประกวดราคาด้วยกรรมวิธีการอิเล็กทรอนิกส์ e-bidding ในปัจจุบัน

นอกจากนี้ ผู้เขียนบทความนี้ได้ศึกษา เรื่องสาเหตุแห่งปัญหาคอร์รัปชัน (Corruption) ในกระบวนการจัดซื้อ จัดจ้างภาครัฐ ในกลุ่มประเทศ สมาชิกอาเซียนและบางประเทศนอกกลุ่มอาเซียน พบว่า ลักษณะการคอร์รัปชันที่เกิดขึ้น และเกิดในกลุ่มคนพัสตและผู้เกี่ยวข้องนั้น ร่วมมือกัน นอกจากนี้ ยังพบว่า การคอร์รัปชันในทุกประเทศที่ศึกษามีลักษณะการคอร์รัปชันความคล้ายกัน เหมือนกัน หรือตรงกันแทบทุกประเทศ ซึ่งรัฐบาลในประเทศ นั้น ๆ จะเผชิญปัญหาการคอร์รัปชันภายในประเทศตนเองคล้ายกัน

ดังนั้น รัฐบาลของทุกประเทศ รวมทั้งประเทศไทยของเรา จึงได้ออกกฎหมาย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือควบคุมปราบปราม ป้องกัน การทุจริต คอร์รัปชัน ในกระบวนการจัดซื้อ จัดจ้าง ภาครัฐ ให้เป็นไปด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน รวมทั้งอนุวัติการกฎหมายควบคุมกระบวนการพัสดุ อย่างต่อเนื่อง เช่น ในเดือนธันวาคม 2559 ได้ตราพระราชบัญญัติ การจัดซื้อ จัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ...? ที่ผ่านความเห็นชอบสภานิติบัญญัติแห่งชาติในเดือนธันวาคม 2559 และจะมีผลบังคับใช้ ภายใน 180 วัน โดยมาตรา 5 ของ พ.ร.บ. ดังกล่าว กำหนดว่า ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจในการออกกฎกระทรวง เพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ โดยกฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้มีผลบังคับใช้ ซึ่ง ผู้เขียนบทความนี้ สันนิษฐานว่าจะใช้เวลาในการออกกฎกระทรวง และแนวปฏิบัติแห่ง พ.ร.บ. ที่เป็นกฎหมายลูก อีกสักระยะหนึ่ง จึงจะสามารถออกกฎหมายลูกและบังคับใช้ตาม พ.ร.บ.กำหนด

บทความนี้ ผู้เขียน มุ่งที่จะสื่อสารข้อมูล ข้อ

เสนอ และข้อเท็จจริงในการให้ความรู้ในลักษณะข้อเท็จจริงจากสิ่งที่ค้นพบจากการวิจัยของผู้เขียน เชื่อมโยงกับงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง แม้ว่าภาครัฐบาลจะอนุวัติการกฎหมายโดยกำหนดโทษ ทั้งผู้ให้และผู้รับอย่างรุนแรง แต่หากคนที่มาเกี่ยวข้อง ไม่มีศีลธรรมก็จะเกิดปัญหาคอร์รัปชันเหมือนอดีตที่ผ่านมา

ดังนั้น “คน,พัสต” ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อันประกอบด้วย 1) ผู้นำ 2) เจ้าหน้าที่พัสดุ 3) หัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุ 4) คณะกรรมการชุดต่าง ๆ และ 5) ผู้ควบคุมงานก่อสร้าง อนุมัติ สัญญาจ้าง จะต้องประกาศเจตนาธรรม ด้านคอร์รัปชันอย่างเป็นทางการ เพื่อให้เกิดวัฒนธรรมองค์กร โดยเสนอข้อมูลเชิงวิชาการ ดังนี้

คนพัสดุ

ก. คนพัสดุ เริ่มจาก ผู้นำ จะต้องกระทำตนเป็นแบบอย่าง เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเห็น และจงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำแต่ความสุจริต และยุติธรรม ส่วนในการกำกับดูแลนั้น ผู้นำ จะต้องกำกับดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ปราศจากการทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยงานและประการสุดท้ายในฐานะผู้นำ จะต้องสร้างกลไกและมาตรการในการป้องกัน มิให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบ ดูแล โดยการวางกลไก ควบคุม เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน เช่น การนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารการเงินการคลังและการพัสดุ หรือจัดทำโครงการปลูกจิตสำนึกให้บุคลากรต้านคอร์รัปชัน เป็นต้น

ข. คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบกำหนด จำแนกเป็น จำนวน 3 ชุด

- 1) คณะกรรมการก่อนดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง
- 2) คณะกรรมการดำเนินการจัดซื้อ จัดจ้าง
- 3) คณะกรรมการบริหารสัญญา ซื้อ หรือจ้าง

1.1 คณะกรรมการก่อนดำเนินการจัดซื้อ จัดจ้าง หมายถึง คณะกรรมการ กำหนดความต้องการ เช่น กำหนดรายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะครุภัณฑ์หรือกำหนดขอบเขตการจ้าง (Terms of Reference :TOR) เป็นต้น

1.2 คณะกรรมการจัดซื้อ จัดจ้าง โดยกรรมวิธีการจัดหาวิธีการต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการเปิดซองสอบราคา หรือคณะกรรมการประกวดราคาด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ e-bidding โดยคณะกรรมการจัดซื้อ จัดจ้าง จะดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายกำหนดไว้อย่างเคร่งครัด เช่น พิจารณาร่าง ประกาศประกวดราคาด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ e-bidding โดยขั้นที่ 1 จะเผยแพร่ “ประกาศ” เพื่อรับฟังข้อวิจารณ์จากผู้มีส่วนได้เสีย กรณี จัดหาครั้งหนึ่งเกิน 5 ล้านบาท หากมี ข้อวิจารณ์ คณะกรรมการ จะนำข้อวิจารณ์ มาพิจารณาและปรับปรุงเนื้อหา ถ้าหากข้อวิจารณ์นั้นฟังไม่ขึ้น ก็จะดำเนินการตามขั้นตอนที่ 2 เป็นต้น

เมื่อเผยแพร่รับฟังข้อวิจารณ์ตามขั้นตอนที่ 1 แล้ว กรณี ไม่มีผู้วิจารณ์หรือมีการปรับปรุงเนื้อหาให้เป็นธรรมและเผยแพร่การปรับปรุงครั้งที่ 1 หรือ 2 แล้วไม่มีข้อวิจารณ์อีก คณะกรรมการ ก็ดำเนินการในขั้นตอนที่ 2 คือ “ประกาศ” เพื่อเชิญชวนผู้ค้าหรือผู้จะเสนอราคา ซื้อเอกสารหรือรับเอกสารแล้วแต่กรณี โดยกรรมวิธีการประกวดราคาด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-bidding) “ประกาศ” จะระบุวันที่เสนอราคาไว้ 1 วัน โดยให้ผู้ค้าเสนอราคาผ่านระบบการจัดซื้อ จัดจ้างภาครัฐ (e-Gp) ภายในเวลากำหนด เป็นต้น

เมื่อ “ผู้ค้า” เสนอราคาในระบบ (e-gp) ตามวันที่ระบุไว้ในประกาศแล้ว กรรมวิธีขั้นตอนที่ 3 คณะกรรมการฯ จะต้องมาประชุมพิจารณาความถูกต้องด้านคุณสมบัติของผู้เสนอราคา และคุณภาพของสินค้า ทุกรายตามหลักเกณฑ์พิจารณา ที่ระบุไว้ใน “ประกาศ” ฉบับนั้น ๆ พร้อมทั้ง รายงานผลการคัดเลือก ฯ และเสนอต่อหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้ได้รับมอบหมาย เพื่อให้ความเห็นชอบ (สิ้นสุดการดำเนินงานของคณะกรรมการฯ) โดยเจ้าหน้าที่พัสดุ ทำหน้าที่เป็นเลขานุการโดยตำแหน่ง และจัดทำหนังสือสนองรับราคา และทำหนังสือเรียกทำสัญญา เป็นบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่พัสดุ ผู้นั้น เป็นต้น

1.3 คณะกรรมการ บริหารสัญญา ได้แก่ กรณี จัดซื้อ คือ คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ กรณี ก่อสร้าง คือ คณะกรรมการตรวจการจ้าง โดยคณะกรรมการฯ จะทำหน้าที่บริหารสัญญา ให้เป็นไปตามระบุไว้ในสัญญา

จัดซื้อ หรือสัญญาจัดจ้างอย่างเคร่งครัด โดยมีเจ้าหน้าที่พัสดุ เป็นเลขานุการโดยตำแหน่ง จัดทำรายงานตามความเห็นของ คณะกรรมการนั้นๆ ที่ได้มีมติไว้แล้ว เป็นต้น

1.4 เจ้าหน้าที่พัสดุหรือนักวิชาการพัสดุ หรือพนักงานพัสดุ เป็นเจ้าหน้าที่จัดซื้อ จัดจ้าง แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.2535 และแก้ไขเพิ่มเติม ข้อ 5 โดยมีหน้าที่จัดทำรายงานขอซื้อ ขอจ้าง แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.2535 ข้อ 27 รวมทั้งมีหน้าที่ดำเนินการตามกรรมวิธีการซื้อ หรือจ้างแห่งระเบียบ ข้อ 29หรือ ข้อ 28 หรือมติอื่น ๆ กำหนดไว้ เป็นต้น ฉะนั้น เจ้าหน้าที่พัสดุ จึงมีความชำนาญเฉพาะทาง และเป็นผู้ประสานงานกับผู้ค้าที่เป็นภาคเอกชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐ โดยตรงด้วย

1.5 หัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.2535 และแก้ไขเพิ่มเติม ข้อ 5 โดยมีหน้าที่ควบคุม กระบวนการจัดซื้อ จัดจ้างให้เป็นแห่งระเบียบฯ หรือมติอื่น ๆ รวมทั้ง มีอำนาจลงนามกรณีผูกพัน กรณี จัดซื้อ จัดจ้าง โดยวิธีตกลงราคา หรือให้ความเห็นกรณีมีการเปลี่ยนแปลง และแก้ไขสัญญาจากเดิม ตามมติของคณะกรรมการบริหารสัญญาเสนอต่อหัวหน้าส่วนราชการ เป็นต้น ฉะนั้น หัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุ จึงจะต้องเป็นผู้มีความรู้ และความเชี่ยวชาญแห่งระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีความรู้ด้านกฎหมายอื่นที่เชื่อมโยงกัน และใช้เป็นเครื่องมือในการวินิจฉัย ปัญหาข้อกฎหมายกับข้อเท็จจริง เป็นต้น

1.6 ผู้ควบคุมงานก่อสร้าง เป็นเจ้าหน้าที่แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.2535 และแก้ไขเพิ่มเติมข้อ 72 โดยมีหน้าที่ตรวจสอบควบคุมงาน ก่อสร้างให้เป็นตามข้อกำหนดแห่ง “สัญญาจ้าง” หรือเทคนิควิชาการด้านช่าง และรายงานผลต่อคณะกรรมการตรวจการจ้าง เป็นต้น

คนเกี่ยวข้องกับการพัสดุที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของส่วนราชการ

นอกจากเจ้าหน้าที่รัฐแล้ว ยังพบว่ามีความเกี่ยวข้องในกระบวนการพัสดุ และเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง ใน

ฐานะ ผู้ค้าที่ประสงค์จะเสนอราคา และ/หรือ ผู้ค้าที่เป็น “คู่สัญญา” กับ ส่วนราชการที่จัดซื้อ จัดจ้าง นั้น โดยตรง ส่วนหน่วยงานที่เป็นองค์กรอิสระนั้น มีหน้าที่ ตรวจสอบ และตรวจสอบข้อเท็จจริง กรณีภาคประชาสังคม ร้องเรียนส่วนราชการในกระบวนการ โดยผู้มีส่วนได้เสีย ช่วงดำเนินการจัดซื้อ จัดจ้าง และ/หรือ หลังจัดซื้อ จัดจ้าง ประกอบด้วย

- 1) สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ส.ต.ง.
- 2) สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริต ป.ป.ช.
- 3) สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริต ภาครัฐ ป.ป.ท.

ภาคประชาสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการพัสดุ ภาครัฐ

ภาคประชาสังคม ที่มีส่วนได้เสีย ในกระบวนการพัสดุ ภาครัฐ ในปัจจุบันขยายไปสู่ ประชาชนทุกคน ชมรม หรือ องค์กรต่อต้านคอร์รัปชันแห่งประเทศไทย โดยภาค ประชา สังคมดังกล่าว มีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทาง สังคม อันนำไปสู่การตราเป็นกฎหมายบังคับใช้ และนับวัน จะมีบทบาทมากขึ้น อันเนื่องจากเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง

สาเหตุที่ทำให้เกิดคอร์รัปชันในกระบวนการจัดซื้อจัด จ้างภาครัฐ อย่างต่อเนื่องมีหลายประการ

ผู้เขียนบทความ จึงขอยก ปัจจัยหลักที่ทำให้เกิด ปัญหาคอร์รัปชันในกระบวนการจัดซื้อ จัดจ้างภาครัฐที่เป็น ปัญหาติดต่อกันยาวนานหลาย “ศตวรรษ” อันเนื่องมาจาก ลักษณะของสินค้าที่รัฐต้องการขายนั้น มีเพียง 1 โครงการ ต่อการขาย 1 ครั้ง ฉะนั้น ลักษณะของสินค้าที่ขาย จึงเป็น สินค้า มีลักษณะผูกขาดตาม Monopoly theory กล่าว คือ มีสินค้าเพียง 1 โครงการฯ แต่มีผู้ค้าที่ประสงค์จะซื้อ มาก ราย ฉะนั้น ผู้ค้าที่ไม่มีคุณธรรม จริยธรรม จึงพยายามที่จะ ติดต่อกับเจ้าหน้าที่รัฐผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อทุจริต โดยให้สินบน แก่เจ้าหน้าที่หรือสมยอมกันเองระหว่างผู้ค้าที่เสนอราคา ด้วยกัน เพื่อให้ได้เป็นคู่สัญญา กับภาครัฐหรือส่วนราชการ เจ้าของงบประมาณนั้นๆ เป็นต้น

ข้อวิจารณ์

หากพิจารณา “คนพัสดุ” ในส่วนที่เป็นเจ้าหน้าที่ รัฐเข้าไปเกี่ยวข้องในกระบวนการพัสดุ รวมทั้งลักษณะของ สินค้า Monopoly จะพบว่า จุดที่เสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการ ทุจริตได้นั้น จะมี 3 ช่วงระยะเวลา ดังนี้

1) ช่วงก่อนดำเนินการ คือ กำหนดความต้องการ และความจำเป็นของพัสดุ โดย คณะกรรมการกำหนด คุณสมบัติเฉพาะครุภัณฑ์ หรือ จัดทำขอบเขตการจ้างงาน ก่อสร้างให้ตรงกับคุณสมบัติของผู้ค้ารายใด รายหนึ่ง อันนำไปสู่ความได้เปรียบเสียเปรียบในการเสนอราคาแข่งขัน โครงการนั้น ๆ โดยช่วงนี้ ผู้สมยอมจะเกิดขึ้นระหว่าง ผู้ค้า กับผู้กำหนดขอบเขตหรือคุณลักษณะเฉพาะครุภัณฑ์ เป็นต้น

2) ช่วงที่มีการเสนอราคาแข่งขัน โดยผู้เสนอ ราคาด้วยกัน “สมยอม” กันในการเสนอราคา โดยทำเป็น แกล้งว่ามีการแข่งขันเสนอราคาอย่างเป็นธรรม แต่ไม่มีการ แข่งขันในการเสนอราคาอย่างแท้จริง จึงทำให้รัฐจ่ายเงินค่า สินค้าแพงกว่าความเป็นจริง อันเนื่องจากการ “สมยอม กันระหว่างผู้ค้าด้วยกันเอง”

3) ช่วง คณะกรรมการ บริหารสัญญาหรือ ผู้ควบคุมงานก่อสร้าง โดยคณะกรรมการหรือผู้ควบคุมงาน ก่อสร้าง อาจเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขหรือคุณสมบัติบาง ประการของงานหรือลดคุณภาพ เพื่อให้คุณภาพของสินค้า หรืองานจ้างตามสัญญาลดลง ทำให้รัฐ ได้ทรัพย์สินที่มี คุณภาพต่ำกว่าความเป็นจริงโดยรัฐเสียประโยชน์ อันส่ง ผลกระทบต่อสังคมโดยตรง เป็นต้น

ส่วน “เจ้าหน้าที่พัสดุ” นั้น กรรมวิธีการจัดซื้อ จัดจ้าง โดยกรรมวิธีตกลงราคาส่วนมาก จะเป็นวิธีสุ่มเสี่ยง หรืองานจ้างที่ไม่มีความซับซ้อนหรือยุ่งยาก จุดนี้ระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.2535 เปิดให้ เจ้าหน้าที่พัสดุเป็นผู้ติดต่อเจรจากับผู้ค้าโดยตรง จึงเป็นจุดเสี่ยง อันเนื่องจากราคาขาย วัสดุสิ้นเปลือง มีราคาค่อนข้างสูง กว่าราคาที่แท้จริง อันเนื่องจากผู้ขายวัสดุ มีกำไรจากการ ขายวัสดุจากผลการศึกษาพบว่า ส่วนต่างดังกล่าว ตั้งแต่ 25-50 เปอร์เซ็นต์ ฉะนั้น จึงเป็นจุดเสี่ยงที่จะเกิดการทุจริต ได้ง่าย หากเจ้าหน้าที่พัสดุไม่มีศีลธรรม ขอเพียงมีศีล 5

ก็ไม่เกิดการทุจริตเงินแผ่นดิน

ส่วนผู้นำ จะเป็นผู้กำหนดนโยบาย ฉะนั้น หากเป็นจุดเสี่ยงที่จะทำให้เกิดการคอร์รัปชัน จะมีในรูปแบบ ลักษณะเชิงนโยบาย มากกว่าสั่งการ เป็นต้น

ผู้เขียนบทความนี้ เจริญเติบโตทางราชการ มาจากสายงานพัสดุ และสรุปว่า วิชาชีพพัสดุ เป็นงาน เฉพาะทาง ที่มีระบบปฏิบัติการบนเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ e-GP ที่รัฐบาลบังคับใช้ เพื่อป้องกันการหนีภาษี การเลี่ยง ภาษี ของผู้ประกอบการ และยังเป็นเครื่องมือในการบริหาร งานการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ที่เชื่อมโยง ไปยังระบบ GFMS สร้างความน่าเชื่อถือ และเพิ่ม ประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการได้อย่างแท้จริง

อนึ่ง วงจรของการพัสดุ เริ่มจากการกำหนด ความต้องการและความจำเป็นของของส่วนราชการ โดยจัดทำ บประมาณรายจ่ายประจำปี เสนอต่อสำนักงบประมาณ เมื่อได้รับจัดสรรงบประมาณตาม พ.ร.บ. งบประมาณรายจ่าย ประจำปีนั้น ๆ แล้ว จึงเป็นหน้าที่ของพัสดุที่จะดำเนินการ ในตอนต่าง ๆต่อไป เช่น ขั้นที่ 1 เข้าสู่กระบวนการจัดซื้อ จัดจ้าง จนกระทั่งได้คู่สัญญาจ้าง โดยขั้นตอนที่ 1 สามารถ ดำเนินการจัดหาล่วงหน้าได้ก่อนได้รับจัดสรรงบประมาณ รายจ่ายประจำปีนั้น ๆ ขั้นที่ 2 เข้าสู่กระบวนการบริหาร สัญญา จนกระทั่งส่งมอบพัสดุ ครบถ้วน ถูกต้องตามสัญญา และขั้นตอนสุดท้าย คือขั้นตอน การควบคุม

เอกสารอ้างอิง

1. สมบัติ อารังธัญวงศ์ และคณะ คู่มือส่งเสริมความ โปร่งใสในกระบวนการจัดซื้อ จัดจ้าง: แนวทางสู่อาเซียน 1 สิงหาคม 2559
2. รัชชนนท์ แกะมา และคณะฯ ความล้มเหลว : การ ประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ 2551
3. รัชชนนท์ แกะมา วิจัย เรื่อง วิเคราะห์ต้นทุนการจ้าง เหมาก่อสร้างโดยวิธีประกวดราคาเทียบกับวิธีประมูล ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ e-Auction 2546